

Környezeti oktatócsomagok szerepe a magyarországi környezeti nevelésben

KRAKKER ANNA

krakker.anna@gmail.com

Eszterházy Károly Egyetem, Eger, Magyarország

Kulcsszavak: környezeti nevelés, oktatócsomagok, fenntarthatóság

1. Bevezetés

Magyarországon az elmúlt években több környezeti nevelési oktatócsomag készült, amelyek fő feladata a fenntarthatóság, a környezettudatos gondolkodás és a mindennapi élet során alkalmazható tudás megszerzése. A hazai környezeti nevelési oktatócsomagok különböző tematikával, módszerrel igyekeznek színesíteni a pedagógusok munkáját, ezzel segítve a diákok fenntartható gondolkodásához szükséges információnak elsajátítását. Munkámban igyekszem bemutatni néhány hazai környezeti nevelési oktatócsomag tartalmát, módszereit, illetve azt, hogy témájukkal mely korosztályt célozzák meg, milyen célokat törekednek megvalósítani és milyen különbségek vannak közöttük.

A hazai környezeti nevelésben fontos szerepet töltenek be a különböző oktatócsomagok, amelyek színesítik, kiegészítik az oktató-nevelő munkát. Munkámban célom bemutatni az oktatócsomagok fogalmát, valamint néhány hazai környezeti nevelési oktatócsomagot, beleértve a családom által kifejlesztettet is. A kiválasztott oktatócsomagok között lesz olyan, amely egy téma köré csoportosítja az ismereteket, illetve olyan is, amely több témát dolgoz fel. Valamennyi oktatócsomag rendelkezik foglalkoztató füzetrel, valamint tanári útmutatóval.

1.1. Az oktatócsomag fogalma

Tompa Klára oktatáskutató szerkesztette az első magyar oktatócsomagokat. Úgy gondolta, hogy meghatározhatjuk az oktatócsomagokat aszerint, hogy milyen mennyiségben tartalmaznak tananyagot. Eszerint lehetnek olyanok, amelyek egy gyakorlati tevékenységet vagy

általános ismerettel kapcsolatos tudást segítenek megtanulni, lehetnek egy teljes tanítási témával kapcsolatos anyagot feldolgozó, illetve lehetnek egy oktatási kurzussal kapcsolatos tananyagot feldolgozó oktatócsomagok. Ezenkívül fontosnak tartja, hogy ne csak a tananyagok mennyisége szerint csoportosítsuk az oktatócsomagokat, hanem annak megfelelően is, hogy egyéni munka során, esetleg csoportmunkával vagy tanári irányítás segítségével történik a feladatok feldolgozása (Tompá et al. 1977, Tompa 1982).

Falus Iván szerint az olyan nyomtatott, tanulási-tanítási és audiovizuális anyagokat nevezzük oktatócsomagnak, amelyek a tanulás-tanítás folyamatát egy téma előre meghatározott céljának elérését segítik, valamint lehetőséget biztosítanak az önértékelés és a teljesítményértékelés megvalósulására (Falus szerk. 1980). „Oktatócsomagnak nevezzük az audiovizuális, nyomtatott és egyéb tanítási-tanulási anyagok olyan rendszerét, amely egy téma pontosan megfogalmazott céljainak elérésében a tanulók és a tanár munkáját bizonyítottan segíti.” (Falus et al. 1979)

Nádasi András úgy gondolta, hogy meg kell különböztetünk oktatócsomagot és programot. A kettő abban tér el egymástól, hogy az oktatócsomag lehetőséget biztosít arra, hogy ne csak egy-egy diák egyénileg tanulhasson, hanem az egész osztály vagy csoport munkáját irányítsa a segítségével a pedagógus. Eltérés még, hogy az oktatócsomag esetében a pedagógus feladatai közé tartozik a diákok tevékenységeinek javítása, szabályozása, valamint a feladatok kijelölése is. Az oktatócsomagok esetében nincs kiemelten fontos információhordozó, a célok elérése érdekében bármilyen, a tájékoztatást, tudásátadást, tudásmegszerzést segítő eszközt fel lehet használni (pl.: kísérleti eszközök, audiovizuális-demonstrációs anyagok). Nádasi úgy fogalmaz, hogy az oktatócsomag egy olyan taneszközrendszer, amely kiemelten fontosnak tartja a tanulási célokat, a teljesítménymérő eszközöket, a gyakorlati feladatokat, kiegészül tanári útmutatóval, amely segíti a pedagógust a feldolgozandó ismeretek elsajátítása során az egyéni vagy csoportos ismeretszerzés kivitelezésében (Nádasi é. n.).

1.2. A környezeti nevelési oktatócsomagok fajtái

A környezeti oktatócsomagokat vizsgálva megkülönböztethetünk tematikus és komplex oktatócsomagokat. A tematikus oktatási segédanyagok egy adott probléma köré csoportosítják ismeretanyagukat, míg a komplex oktatócsomagok három témakör köré építve dolgozzák fel az ismereteket, amelyek a fenntarthatóság, a környezetvédelem és a természetvédelem (Leskó 2007).

Nádasi András úgy gondolta, hogy a komplex oktatócsomagokat, programokat öt féle csoportba lehet besorolni:

- tanulói programcsomagok
- nyelvi labor programok
- multimédia oktatócsomagok
- pedagógiai programcsomagok
- integrált média rendszerek. (Nádasi 2010)

A legtöbb oktatási-nevelési segédanyag tartalmaz egy tanári kézikönyvet, amely segít feldolgozni az oktatócsomag tartalmát a pedagógus számára. Manapság előtérbe kerülnek a papíralapú kézikönyvek helyett a digitálisan elérhető (CD-n vagy online felületen megosztott) tartalmak, illeszkedve a mai generációk ismeretszerzési formáihoz (Leskó 2007).

Kárász Imre (2006) a következőképpen határozta meg a környezeti nevelési oktatócsomagok fogalmát: „az oktatócsomag olyan oktatási segédeszköz, amely az oktatási folyamat résztvevői számára rendszerszerűen használható, komponensei és kombinatív oktatási módszertani igénye által hatékonyabbá teszi a tanulást”.

2. Hazai környezeti nevelési oktatócsomagok

A következőkben néhány hazai környezeti nevelési oktatócsomagot mutatok be. A bemutatott oktatócsomagok között különböző tematikus, illetve komplex csomagokat is összehasonlítok a családom által kifejlesztett oktatócsomaggal. Az összehasonlítás során azt fogom vizsgálni, hogy melyik oktatócsomag milyen fő célkitűzéssel rendelkezik, milyen módszerekkel, eszközökkel igyekszik megvalósítani a környezeti nevelést, illetve, hogy milyen korosztálynak szólnak. Először a komplex, majd a tematikus oktatócsomagokat mutatom be.

2.1. Környezettudatosságra nevelő Oktatócsomag (komplex)

A komplex Környezettudatosságra nevelő Oktatócsomagot családjunk 2007-ben hozta létre, amelynek célja, hogy a környezettudatos szemléletmód, környezettudatos életvitel a mindennapi tevékenységek során épüljön be a gyerekek tudatába, szokásrendszerébe. A program, a foglalkozások valós élethelyzetekben megvalósuló, élményeken alapuló tevékenység alapú munkával valósul meg. Célközönség főleg az általános iskolák 3–6. évfolyama.

A komplex Oktatócsomag több részből áll. Alapja a környezettudatosságra nevelő Ökofüzet, az iskolarádióban hetente hallható maximum öt perces Ökopercek hanganyag, valamint egy online felület.

Az Ökofüzet két kötetes, külön az első és második félévre készült foglalkoztató füzet, amely az Ökopercek hanganyagban elhangzottakat játékos formában dolgozza fel. Az Ökofüzethez tartozik egy tanári kézikönyv is, amely segíti a pedagógusokat abban, hogy különböző tanórákon és délutáni tevékenységek során is alkalmazni tudják az oktatócsomagot. Az Ökofüzet tartalmi elemei minden hónapban azonos koncepciót követnek:

- Néphagyományok
- Természeti jelenségek
- Hónapismertető
- Jeles napok időrendi felsorolása
- A hónap madara
- Jeles napok, események
- Kísérletek
- Megfigyelések

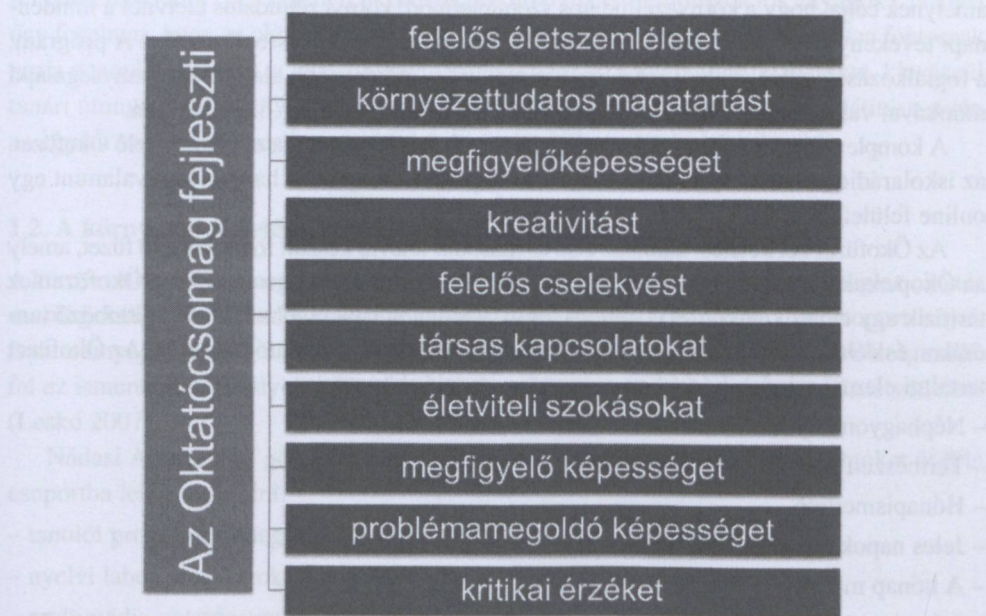
Az Ökopercek adás minden héten az aktuális jeles eseményekről, néphagyományokról szól, minden alkalommal beépítve környezeti szemléletformáló információkat is. Az Oktatócsomagot édesanyám dolgozta ki, aki több évtizede van a pedagógus pályán. Az Ökopercek hanganyagának létrejöttében kezdetektől fogva én is személyesen részt vettem – tanító szakos hallgatóként már a folyamatosan megújuló feladatok megalkotásában is szerepet vállaltam.

Az Ökopercekben elhangzott rövid információk ismeretközlő, érzelmekre ható tartalommal bírnak. Az elhangzott akusztikus információkhoz minden esetben gondolkodtató, cselekedtetést szorgalmazó ismeretek is kapcsolódnak, mivel legfőbb cél a passzív tanulás, ismeretbefogadás helyett a tevékenységorientált ismeretszerzés.

Az Ökopercek maximum öt perces adásaiban átlag 4 téma szerepel, így egy tanév során közel 150 témában szerezhettek ismeretet. Minden héten van egy olyan téma is, amely tevékenységalapú – pl. kísérlet, megfigyelés, adatgyűjtés, kreatív alkotás, stb.

Az Ökopercek adásai és az Ökofüzet feladatai tudatosan fejlesztik a különböző kompetencia-területeket, kulcskompetenciákat, nincsenek tantárgyakhoz kötve, ezért eredményesen alkalmazhatók a tehetséggondozás és a képességfejlesztés során, szakkörökön, házi feladatként és az egész napos oktatás részeként is.

Az Oktatócsomagban található feladatok, programok élményszerű módszerekkel valós élethelyzeteket, eseményeket dolgoznak fel. Cél a passzív tanulás helyett a tevékenységalapú, érzelmekre ható ismeretszerzés. Az Oktatócsomag tudatosan fejleszti a képességeket, készségeket, ahogy a 1. ábra is mutatja.

1. ábra: Oktatócsomag fontosabb fejlesztő hatásai

Forrás: saját ábra

A tanulók digitális ismeretbővülésének következménye volt az online ismeretszerzési felület kialakítása, amely fejlesztése az én feladatom. Igyekszünk folyamatosan segíteni a gyerekek motiválását olyan feladatokkal, amelyek játékosan segítenek számukra az ismeretek elsajátításában, ugyanakkor a szemléletformálást, a gyakorlati tudást helyezi előtérbe a passzív tudás megszerzésével szemben.

Az oktatócsomaghoz jutalom matrica is tartozik, így az Ökofüzetben ügyesen dolgozók zettel jutalmazhatók, valamint abban az intézményben, ahol dolgozom, a legtöbb matricát szerzők tanév végén jutalomkiránduláson vehetnek részt (Krakker 2016).

2.2. Közép- és Kelet-Európai Regionális Környezetvédelmi Központ (REC): Zöld útipakk (komplex)

Ez a komplex oktatócsomag különböző országok közös munkájából jött létre. Célja, hogy ne csak tanórai keretek között valósuljon meg a környezeti tudatosságra nevelés, hanem szakkörök, táborok keretében is. Általános iskolás korosztálynak készült, kézikönyvvel, videokazettával, CD-vel és egy speciális játékkal, a Dilemmával (Sándor 2003). Öt fő részből épül fel a könyv:

„Környezeti elemek – levegő, víz, talaj és biológiai sokféleség

Veszélyek – urbanizáció, zaj, hulladékok és vegyi anyagok

Emberi tevékenységek – energia, szállítás, ipar, mezőgazdaság, erdőgazdálkodás és turizmus

Globális kihívások – éghajlatváltozás, ózonpusztulás, savasodás

Értékek – a fogyasztással összefüggő etika és értékek, az egészség és a környezet, az állampolgárok jogai, felelősség Földünk jövőéért” (Sándor 2003).

Az oktatócsomag tartalmaz óraterveket is, amely minden témakör esetén megtalálható. Minden ismeretanyaghoz kapcsolódik feladatlap, amely az ismeretek befogadását segíti (Sándor 2003).

2.3. Egyetlen Földünk van (komplex)

Az Európa Tanács lisszaboni Észak-Dél központja által készített anyagot a Független Ökológiai Központ vette át Magyarországon. Az oktatócsomag a 10–14 éves korosztálynak készült. A komplex oktatócsomag olyan feladatsorokat tartalmaz, amely a tantárgyi koncentrációt tartotta szem előtt, olyan témákat érintve, mint a környezetvédelmi problémák, az írott és elektronikus sajtó, a reklámok, a szellemi szennyezés, a szegénység (Szávai 1993).

2.4. HUMUSZ: Belefulladunk? (tematikus)

A HUMUSZ Szövetség 1995-ben alakult, és céljuk azóta is változatlan: a fenntartható termelés és fogyasztás hirdetése, gyakorlati megvalósulása. A HUMUSZ Szövetség tematikus oktatócsomagjának célja a hulladékkezeléssel kapcsolatos, fogyasztás-hulladék összefüggéseivel kapcsolatos ismeretek bővítése.

Az oktatócsomag gyakorlati feladatokkal igyekszik a környezetvédelem ismereteinek alkalmazását segíteni. Az oktatócsomag egy elméleti anyagokat tartalmazó kötetből áll, valamint sok ehhez kapcsolódó feladtból, amelyek segítik olvasottak feldolgozását. Az oktatócsomag rendelhető CD-vel és filmmel is. A színes ábrákkal bővített kapcsos kiadás a 10–18 éves korosztálynak szól.

Témakörei között megtalálhatóak a reklámok és azok hatásai, a vásárlási szokások, az otthoni hulladékkezelés lehetőségei, a szelektív hulladékgyűjtés is.¹

2.5. ENERGIACLUB: Hol az energia? (tematikus)

Az ENERGIACLUB által kidolgozott tematikus oktatócsomag célja, hogy egyszerűen használható feladatlapok segítségével ismertesse meg a diákokat a fenntartható energiagazdálkodással.

A kiadványuk elsősorban olyan pedagógusoknak, nevelőknek, oktatóknak készült, akik felső tagozatos tanulókat tanítanak.

A kiadvány először 1997-ben jelent meg, majd azóta készült belőle bővített változat is. Az oktatócsomag több, mint 300 oldalból áll és nem csak sokszorosítható feladatlapokat tartalmaz, hanem egy tanárok számára hasznosítható óravázlat, kísérlet, térkép, táblázat mellékletet is. A diákok számára keresztrejtvényekkel, tesztekkel, játékokkal igyekszik színesíteni az ismeretszerzést.²

2.6. ENERGIACLUB: Éghajlatváltozás (tematikus)

Az oktatócsomag a 13–16 éves korosztálynak készült oktatási segédanyag. A csomag az éghajlatváltozással, annak okaival, észlelhető jeleivel és következményeivel foglalkozik, olyan módon, amely minden gyermek számára érthető. Tíz írásvetítő segítségével használható fóliája és tanári magyarázó anyaga segít elsajátítani a légkör és az üvegházhatás fogalmát vagy éppen az éghajlatváltozás megoldási lehetőségeit.³

2.7. Globális éghajlatváltozás (tematikus)

Az oktatócsomag az általános iskolás hetedikes, és a – régi szakmunkásképzős – szakközépiskolák kilencedik osztályába járó tanulóknak készült. Feladatait, ismeretanyagát nem csak könyv formában, hanem internetes felületen is elérhetővé tették. Tartalmazza a globális felmelegedés, a klímaváltozás és az ökológia témaköreit is. Nem tantárgyspecifikus, így jól alkalmazható bármely természettudomány tantárgy esetében. Megtalálható a csomagban

¹ HUMUSZ Szövetség. URL: <http://humusz.hu/kiadvanyok/belefulladunk-hulladekos-oktatocsomag> [Utolsó letöltés: 2018. október 19.]

² ENERGIACLUB Hol az energia? – oktatócsomag. URL: <https://energiaklub.hu/projekt/hol-az-energia-oktatocsomag-2124> [Utolsó letöltés: 2018. október 19.]

³ ENERGIACLUB Éghajlatváltozás. URL: <https://energiaklub.hu/hirek/eghajlatvaltozas-oktatocsomag-1498> [Utolsó letöltés: 2018. október 19.]

az óravázlatok sokasága, tanári segédkönyv, valamint a modulok javasolt felépítése. A modulok között megtalálható a hőtágulás, a szén-dioxid hatása, az éghajlatváltozás tudományos előrejelzése helyi és globális szinten, az üvegházhatású gázok csökkentésének ötletei valamint egy úgynevezett fenntartható városrész is. Lehetőség van továbbképzésekre az oktatócsomag használatának elsajátítása céljából (Havas–Vándor 2008).

2.8. Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület:

Madarász ovi és madarász suli (tematikus)

Az MME (Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület) tematikus oktatócsomagja két korosztályt céloz meg. Külön anyag készült az óvodás korú és az iskoláskorú diákok részére. Céljuk, hogy élmények segítségével ismertessék meg a gyerekekkel a természetvédelem, a madárvédelem fontosságát.

A programok keretében nemcsak megismerhetik a gyerekek a hazai híresebb madarainkat, de részei lehetnek a madárvédelemnek, az etetők készítésének, valamint a madárgyűrűzés lépéseibe is betekintést nyerhetnek.

Az oktatócsomag tartalmaz egy útmutatót, amely kifejezetten a pedagógusoknak szól; útmutatót egyesületi új tagoknak, illetve kezdő madarászoknak; egy madárhatározót a leggyakoribb telepi madárfajokról; egy ötven darabos diasort és egy CD-t, amelyen a kertben és a ház körül leggyakrabban hallható madaraink hangját hallgathatják meg a gyerekek.

Külön szakemberek segítségével is igénybe vehető a program, amely során az óvodások és iskolások számára több alkalommal nem csak tantermi keretek között, hanem szabadtéri programok során is történhet az ismeretbővítés. Nagyobb országos rendezvényeken és több hazai erdei iskolába is kiterjesztették programjukat, ezzel segítve a tanulók érdeklődési körének tágulását.⁴

2.9. EnergiaKaland (tematikus)

Az E.ON EnergiaKaland tematikus oktatócsomagja célja, hogy a pedagógusoknak segítséget nyújtson abban, hogy óvodás kortól kezdve energiatudatosságot tudjanak kialakítani a gyerekekben.

Öt különböző életkorú csoportnak készítettek feladatokat, amelyek illeszkednek az életkori sajátosságaikhoz. Külön készültek az 5–7 éves korosztálynak (Energiakuckó), a 6–8 éveseknek (Energiatthon), a 7–11 éveseknek (Energiaváros), a 11–14 éveseknek (Energiország) és a 14–18 éves tanulóknak (Energiavilág).

Rengeteg interaktív anyaggal, videóval, játékkal igyekszik a program közelebb hozni a gyerekekhez az olyan fogalmakat, mint energia, energiapazarlás, energiaforrások, energia előállítás, éghajlatváltozás vagy a nukleáris energia.⁵

⁴ Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület. URL: <http://www.mme.hu> [Utolsó letöltés: 2018. október 19.]

⁵ EnergiaKaland. URL: <http://www.energiakaland.hu/> [Utolsó letöltés: 2018. október 19.]

A program számos témakörei változatosak:

- „a különböző energiaforrásokat,
- a felhasználásuk előnyeit és hátrányait,
- a jövő energiatermelésének lehetőségeit,
- az energiával kapcsolatos döntések helyi, országos és globális hatásait,
- az energia útját az energiaforrásoktól a felhasználási helyéig,
- a legfontosabb energiabiztonsági szabályokat,
- az energiatakarékosság globális elveit és a háztartásban is alkalmazható energiagazdálkodási fortélyokat.”⁶

2.10. Hulladék-suli Templomdombi Általános Iskola (tematikus)

A szentendrei Templomdombi Általános Iskola oktatócsomagjának ötletét az iskolában évek óta zajló programok, környezetvédelmi ötletek adták. Fontosnak tartják a papírgyűjtést, az újra-papír készítést és a szerves hulladékok gazdagágban élő állatok etetésére fordítását.

A 6–14 éves korosztályt megszólító oktatócsomag nemcsak játékos munkalapokat tartalmaz, hanem CD-n és internetes is fellelhető anyagokkal igyekeznek a manuális feladatokat könnyen elsajátíthatóvá tenni. Fontos törekvése a programnak a manuális tevékenységek alkalmazása. Tartalmaz mintaórávázlatokat, csoportmunkában is alkalmazható feladatokkal kiegészítve, valamint memóriajátékokat és írásvetítő fóliákat is. Az internetes és CD-s megoldással arra törekszenek, hogy mindenki a kinyomtatható és szerkeszthető tartalmakat a saját osztályára tudja formálni. Igyekszik a program a hulladékgazdálkodás alapfogalmait tisztázni, valamint a hulladékkezelésnek és felhasználásnak lehetőségeit keresni. Készült egy gyerekeknek szóló füzet is, mely fénymásolható, valamint figyelemfelhívós plakát is.⁷

2.11. Géntechnológia (tematikus)

Az Egyetemes Létezés Természetvédelmi Egyesület kiadásában jelent meg az oktatócsomag, amely leginkább a középiskolás korosztálynak szól. Témáját tekint a genetikailag módosított élőlényekről szól, kiemelten foglalkozva a mezőgazdasági géntechnológiával, illetve annak a társadalomra, gazdaságra és az ökológiára gyakorolt hatásaival.

Tartalmaz egy tanári kézikönyvet, egy diákoknak szóló fénymásolható feladatlap-gyűjteményt, illetve színes írásvetítő fóliákat. A tematikát négy tanórára tervezték, úgy, hogy egy alap genetikával rendelkező tudást javasolnak, mivel az alapfogalmakra nem tér ki az oktatócsomag.⁸

⁶ EnergiaKaland. URL: <http://www.energiakaland.hu/> [Utolsó letöltés: 2018. október 19.]

⁷ Hulladék-suli. URL: <http://www.hulladek-suli.hu/> [Utolsó letöltés: 2018. október 19.]

⁸ Lélegzet. URL: <http://www.lelegzet.hu/archivum/2001/05/2549.hpp.html> [Utolsó letöltés: 2018. október 19.]

3. Az oktatócsomagok szükségessége, hatása

Az elmúlt évtizedekben a technológiai fejlődések következtében a mindennapi élet részévé váltak az infokommunikációs eszközök, az internet szélesebb körben elérhetővé vált. A huszadik század második felében kezdtek a tankönyvek már nemcsak összefüggő olvasmányok, hanem kérdéseket is tartalmazó, feladatsorokkal bővített segédeszközök lenni.

Ezekhez gyakran kapcsolódtak audiovizuális és elektronikus információhordozók, amelyek a tanár, illetve a diák tanulási, tanítási folyamatát segítő oktatócsomagok vagy programcsomagok voltak. A huszonegyedik században már egyre inkább felváltja ezeknél az oktatócsomagoknál a CD használatát az interneten is elérhető tartalmak alkalmazása, a digitális könyvek (Nádasi 2013).

Leskó, Katona, Kárász és Lakatos 2007-ben felmérte, hogy a környezeti nevelési oktatócsomagok Magyarországon mennyire elterjedtek, mennyire alkalmazzák azokat a pedagógusok. Kutatásukból kiderült, hogy a megkérdezett magyar pedagógusok 74%-a alkalmazott vagy használ jelenleg is környezeti nevelési oktatócsomagot. Ez az eredmény pozitívnak tekinthető, de sajnos valószínűleg leginkább azok a pedagógusok töltötték ki a kérdőívet, akik alkalmaznak oktatócsomagot, így az eredmények nem tekinthetők teljesen relevánsnak. A kutatásból kiderült, hogy a megkérdezettek szerint a kollégáik 80%-a nem szeretne oktatócsomagot használni, annak ellenére sem, hogy a kérdőívet kitöltők 98%-a adta azt a választ, hogy megkönnyítette a munkájukat a különböző oktatócsomagok alkalmazása (Leskó et al. 2007).

Ez a kutatás rámutatott arra, hogy hiába jó felépítésű, a diákok érdeklődési körének megfelelő egy oktatócsomag, ha a pedagógusok nem motiváltak azok alkalmazására. A tankönyvek és munkafüzetek segíthetik a tananyagok ismertetését, gyakoroltatást, a pedagógus beszélgethet a diákokkal a környezeti nevelés fontos kérdéseiről, példát is mutathat, de ha nem segítjük a diákokat abban, hogy gyakorlati úton is elsajátíthassák az ismereteket, akkor az ismeretátadás kevésbé lehet sikeres. Mindenképpen fontos lenne a pedagógusok számára olyan képzéseken részt venni, ahol segíthetik őket abban, hogy hogyan építsék be az óráikba a környezeti nevelést, esetleg az oktatócsomagokat. A megfelelően alkalmazott környezeti nevelési oktatócsomagok – Leskóék felméréséből is kiderül – segíthetik a pedagógusok munkáját, élvezetesebbé tehetik tanítást, tanulást.

4. Összegzés

A bemutatott tizenegy oktatócsomagból jól látszik, hogy bár mindegyik a környezeti nevelés fontos egységeivel foglalkozik, mégis egyedileg dolgozzák fel az ismeretanyagokat. A legtöbb bemutatott oktatócsomag az általános iskolás korosztálynak szól, amelynek oka lehet, hogy ebben az életkorban a legfogékonyabbak a tanulók, érdeklődési körük folyamatosan bővül. Amennyiben gyakorlati feladatokkal is meg van erősítve az oktatócsomag, segítheti a helyes környezethez, természethez, életmódhoz való viszony kialakulását.

Annak oka, hogy az általános iskolás korosztályon belül is leginkább az alsó tagozatos diákoknak szólnak a kiadványok, az lehet, hogy a tantárgyi koncentráció jobban megoldható,

hiszen a tanórák nagy részét egy vagy két pedagógus tanítja, így könnyebben be tudják illeszteni a kiegészítő anyagokat a tanórai vagy napközis foglalkozásaik keretébe.

Ennek ellenére fontos lenne más korosztályok számára is az oktatócsomagokkal segített ismeretszerzés, hiszen az életkori sajátosságokból kifolyólag az infokommunikációs eszközös használta számukra sokkal inkább mindennapi, így ezeken a felületeken keresztül a motiválásuk, szemléletformálásuk megfelelő oktatócsomagok segítségével megvalósítható lenne, hiszen a környezeti nevelés nem csak kisgyermekkorban fontos.

Az online és digitális felületek szélesebb körben való alkalmazása mindenképp segíthetné az oktatócsomag népszerűsítését, hiszen a mai generációk számára már nyilvánvaló a tény, hogy a modern elektronikai eszközök segítségével is új képességeket, ismereteket sajátíthatnak el.

Saját tapasztalataim és a kutatásaim alapján rendkívül sikeres módszernek tartom az ilyen oktatócsomagok alkalmazását. Sok esetben az oktatócsomagokhoz tartozó gyakorlati feladatok alkalmazása elősegítheti a diákok mélyebb ismeretszerzését. Mindenképp javasolnám, hogy a környezeti nevelési oktatócsomagok szélesebb körben való elterjesztését. Fontosnak tartom a gyakorlati tudás átadásának kiterjesztését a felsőbb évfolyamok számára is, az életkori sajátosságok figyelembevételével.

Irodalom

- ENERGIAKLUB Hol az energia? – oktatócsomag URL: <https://energiaklub.hu/projekt/hol-az-energia-oktatocsomag-2124> [Utolsó letöltés: 2018. október 19.]
- Falus Iván – Hunyady Györgyné – Takács Etel – Tompa Klára 1979: *Az oktatócsomag*. Budapest: Tankönyvkiadó.
- Falus Iván (szerk.) 1980: *Oktatástechnológia*. Budapest: Tankönyvkiadó.
- HUMUSZ Szövetség URL: <http://humusz.hu/kiadvanyok/belefulladunk-hulladekos-oktatocsomag> [Utolsó letöltés: 2018. október 19.]
- Kárász Imre 2006: *A környezeti nevelés aktuális kérdései*: Az oktatócsomagok, XI. Főiskolai Környezetvédelmi Napok, Eger, 2006. ápr. 21–26. (mscr)
- Kraker Anna 2016: Környezettudatosságra és fenntarthatóságra nevelés élményalapú módszerekkel kisiskolás korban. In: Keresztes Gábor (szerk.): *Tavaszi Szél 2016. – konferenciakötet*. Budapest: Doktoranduszok Országos Szövetsége, 39–46.
- Leskó Gabriella – Katona Ildikó – Kárász Imre – Lakatos Gyula 2007: A környezeti oktatócsomagok szerepe és hatékonysága a fenntarthatóságra oktatásban. *Acta Academiae Paedagogicae Agriensis, Sectio Pericemonologica* XXXIV. Tomus 2, 19–29.
- Nádasi András 2010: *Orbis sensualium pictus imaginarius. Könyv és Nevelés 2*. URL: <https://folyoiratok.ofi.hu/konyv-es-nevelés/orbis-sensualium-pictus-imaginarius> [Utolsó letöltés: 2018. október 19.]
- Nádasi András: *Oktatásmélet és technológia*. URL: <http://okt.ektf.hu/data/nadasia/file/tananyag/oktatasmélet/index.html> [Utolsó letöltés: 2018. október 19.]

- Sándor Bea (szerk.) 2003: *Zöld útipakk*. Budapest: Közép- és Kelet-Európai Regionális Környezetvédelmi Központ, TypoNova Kft.
- Szávai Ilona 1993: Társadalmi szervezetek, alapítványok életéből. *Család, Gyermek, Ifjúság* 3–4. 80–82.
- Tompa Klára – Nádasi András – Suba Istvánné – Vári Péter 1977: *Oktatócsomagok készítése és értékelése*. Veszprém: Országos Oktatástechnikai Központ.
- Tompa Klára 1982: Oktatócsomag. Köznevelés. XXXI. évf. 35. sz., 1975., In: Tompa K.: Az oktatócsomagok típusai. *Pedagógiai Technológia*, 3. szám
- ENERGIAKLUB Éghajlatváltozás. URL: <https://energiaklub.hu/hirek/eghajlatvaltozas-oktatocsomag-1498> [Utolsó letöltés: 2018. október 19.]
- Havas Péter – Veres Gábor szerk. (2008): *Globális éghajlatváltozás: Oktatócsomag: Integrált természet-tudományi mintaprojektek*. OFI, Budapest
- Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület. URL: <http://www.mme.hu> [Utolsó letöltés: 2018. október 19.]
- EnergiaKaland. URL: <http://www.energiakaland.hu/> [Utolsó letöltés: 2018. október 19.]
- Hulladék-suli. URL: <http://www.hulladek-suli.hu/> [Utolsó letöltés: 2018. október 19.]
- Lélegzet. URL: <http://www.lelegzet.hu/archivum/2001/05/2549.hpp.html> [Utolsó letöltés: 2018. október 19.]
- Nádasi András (2013): *Oktatásfejlesztési és -technológiai kutatások*. EKF, Eger

Introduction to some hungarian environmental awareness educational packages

A few educational packages about environmental awareness had been developed in Hungary in the past couple of years focusing on sustainability, environmental awareness and transferring knowledge about these which would be useful in the everyday life. Each of these packages might employ different techniques in order to present diversity for teachers therefore helping children gaining the essential knowledge to approach environmental awareness.

In my research I'd like to introduce you some of these educational packages, their approaches, what age-groups are they focusing on, what goals they're set to achieve and what are the differences between them.